

Sygn. akt III AUa 546/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 marca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Marek Procek (spr.)
Sędziowie	SSA Gabriela Pietrzyk - Cyrbus SSA Alicja Kolonko
Protokolant	Ewa Bury

po rozpoznaniu w dniu 4 marca 2015r. w Katowicach

sprawy z odwołania H. M. (H. M.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji ubezpieczonego H. M.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach

z dnia 16 stycznia 2014r. sygn. akt VIII U 2036/13

1. **oddala apelację,**

2. **przekazuje do rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. – zawarty w odwołaniu – wniosek ubezpieczonego H. M. o zwrot składek.**

/-/SSA G.Pietrzyk-Cyrbus /-/SSA M.Procek /-/SSA A.Kolonko

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 546/14

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 16 stycznia 2014r. Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach oddalił odwołanie ubezpieczonego **H. M.** od decyzji organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. z dnia 16 lipca 2013r., odmawiającej prawa do emerytury oznaczonej w treści art. 55 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.).

Sąd Okręgowy ustalił, iż ubezpieczony H. M., urodzony w dniu (...) i od 1 maja 1997r. korzystający z prawa do emerytury wojskowej, w lipcu 2013r. złożył do organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wnioski emerytalny, do którego dołączył dokumenty obrazujące 9 lat, 9 miesięcy i 12 dni okresów składkowych.

W motywach zaskarżonej decyzji organ rentowy przywołał normę art. 55 w zw. z art. 2 ust. 2 cyt. ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. i podniósł, iż wnioskodawca nie udokumentował 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego.

Jednocześnie Sąd ten wskazał, iż do ustalenia emerytury wojskowej ubezpieczonego (przyznanej bezterminowo) uwzględniono okres zawodowej służby wojskowej oraz okresy zatrudnienia poprzedzające tę służbę.

Ponadto, wykorzystując dowody z dokumentów dołączonych do odwołania, Sąd Okręgowy przyjął, iż przypadający do nabyciu prawa do emerytury wojskowej staż ubezpieczeniowy wnioskodawcy wynosi 15 lat, 10 miesięcy i 12 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy uznał odwołanie za nieuzasadnione. Wnioskodawca nie spełnia bowiem jednego z podstawowych warunków wymaganych do nabycia emerytury, jakiej dochodzi na podstawie art. 27 ust. 1 cyt. ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. Zgodnie z tym przepisem, urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949r. (a takim jest wnioskodawca) przysługuje emerytura, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki: osiągnęli wiek emerytalny określony w ust. 2 albo 3 (dla wnioskodawcy 65 lat) oraz mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat dla mężczyzn, z zastrzeżeniem art. 27 a. Tymczasem wnioskodawca nie posiada co najmniej 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, albowiem do tego stażu można mu zaliczyć jedynie okresy niewliczone do wysługi emerytalnej na potrzeby emerytury wojskowej, a z którego to tytułu wyliczono mu wysługę i wysokość emerytury wojskowej. Jako podstawę do pominięcia okresu tej wysługi Sąd Okręgowy wskazał przepis art. 5 ust. 2 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz jego wykładnię przyjętą w orzecznictwie sądowym.

Ponadto, Sąd ten - odnosząc się do zawartego w odwołaniu żądania wydania orzeczenia, ażeby ZUS oddał niesłusznie pobrane składki z wynagrodzenia wnioskodawcy - stwierdził, że kwestia ta nie była przedmiotem rozpoznania, gdyż Sąd jest związany treścią zaskarżonej decyzji, a decyzja dotyczyła prawa do emerytury, zaś obowiązek opłacania składek wynika z ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z dnia 13 października 1998r.

Mając na uwadze przedstawione okoliczności, Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., odwołanie oddalił.

W apelacji od zaprezentowanego rozstrzygnięcia ubezpieczony, uważając wyrok za krzywdzący, domagał się jego zmiany poprzez przyznanie prawa do emerytury lub zwrot niesłusznie pobranych składek z jego wynagrodzenia, które otrzymywał przez okres zatrudnienia od dnia 2 grudnia 1996r. do dnia 31 grudnia 2012r.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

przyjmując ustalenia poczynione przez Sąd pierwszej instancji jako własne, uznał, iż apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Odnosząc się do żądania przyznania prawa do emerytury, stwierdzić należy, iż zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2013r. poz. 1440 z późn. zm.), świadczenia pieniężne (w tym wypadku emerytura) przysługują na warunkach i w wysokości przewidzianej

w tej tylko ustawie. Zaś z uwagi na fakt, że wnioskodawca urodził się przed dniem 1 stycznia 1949r., rozważeniu podlegało, czy przysługuje mu emerytura, o jakiej mowa w art. 27 cyt. ustawy, a w konsekwencji, czy posiada on wymagany w tym przepisie staż ubezpieczeniowy (okresy składkowe i nieskładkowe) w wymiarze co najmniej 25 lat.

Tymczasem, jak trafnie zauważył Sąd pierwszej instancji, wnioskodawca legitymuje się jedynie 15 latami, 10 miesiącami i 12 dniami okresów składkowych i nieskładkowych przypadających w okresie zatrudnienia w powszechnym systemie emerytalnym po dniu 1 maja 1997r. Wcześniejsze okresy pełnienia przez wnioskodawcę służby wojskowej i zatrudnienia zostały mu uwzględnione, jako wysługa do emerytury wojskowej, co wyklucza ich ponowne zaliczenie przy ustalaniu prawa do emerytury z powszechnego systemu emerytalnego.

Oceniając zaskarżone orzeczenie, Sąd Apelacyjny w pełni podziela wywody prawne zawarte w uzasadnieniu Sądu Okręgowego dotyczące interpretacji przepisu art. 5 ust. 2 a oraz art. 2 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Otóż bowiem, art. 5 ust. 2 a tej ustawy jednoznacznie wyklucza dublowanie okresów, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 i pkt 6 lit. a-e i g (m.in. pełnionej w Polsce czynnej służby wojskowej żołnierzy zawodowych), uwzględnionych już przy ustalaniu prawa do świadczeń pieniężnych określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym osób, o których mowa w art. 2 ust. 2 (t.j. m.in. żołnierzy zawodowych), poprzez ich ponowne zaliczenie do stażu okresów składkowych i nieskładkowych branych pod uwagę przy ustalaniu prawa do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Potwierdza to także treść art. 2 ust. 2 przedmiotowej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zgodnie z którym świadczenia na warunkach i w wysokości określonych w ustawie przysługują również żołnierzom zawodowym, jeżeli nie spełniają oni warunków do nabycia prawa lub utracili prawo do świadczeń określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym tych osób oraz członkom rodzin pozostałym po tych osobach. Zatem nie została wyłączona możliwość jednoczesnego nabycia prawa do emerytury z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego żołnierzy zawodowych wówczas, gdy okresy te (ubezpieczenia i służby) nie zająłaby się i nie zostały wzajemnie uwzględnione przy ustalaniu, w tym wypadku prawa do świadczenia wojskowego i wysługi emerytalnej z tego tytułu.

Jednocześnie należy podkreślić, iż osoba pobierająca emeryturę mundurową może, po osiągnięciu wieku emerytalnego, nabyć również prawo do emerytury z ubezpieczenia społecznego, jeżeli poza okresami (służby i ubezpieczenia) uwzględnionymi przy ustalaniu prawa do świadczenia z zaopatrzenia emerytalnego (wysługi lat) legitymowała się innymi okresami składkowymi i nieskładkowymi w rozmiarze wystarczającym w myśl obowiązujących przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych do uzyskania prawa do tego świadczenia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 2009 r., I UK 178/08 niepubl.). Zatem możliwość jednoczesnego nabycia prawa do emerytury z ubezpieczenia społecznego i emerytury mundurowej możliwa jest tylko wówczas, gdy okresy ubezpieczenia powszechnego i służby mundurowej, w oparciu o jaką ustalono wysługę mundurową, nie zostały wzajemnie uwzględnione przy ustalaniu prawa do świadczeń, a każdy z nich, ale z osobna, jest samodzielnie wystarczający do uzyskania prawa do emerytury w określonym systemie. Dodatkowo podać trzeba, że po zmianie art. 2 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych od dnia 5 lutego 2009r. (dokonanej ustawą z dnia 5 grudnia 2008r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych), w przepisie tym podkreślono, iż świadczenia z tej ustawy na jej warunkach

i wysokości przysługują również żołnierzom zawodowym, jeżeli nie spełniają oni warunków do nabycia prawa lub utracili prawo do świadczeń określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym tych osób (żołnierzy i funkcjonariuszy) oraz członkom rodzin pozostałym po tych osobach. Czyli, gdy nie mają oni prawa (w przeciwieństwie do wnioskodawcy) do emerytury wojskowej lub utracili prawo do takiego świadczenia.

Jak wynika zaś z utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego (wyrażonego ostatnio w wyroku z dnia 27 sierpnia 2013r., II UK 22/13), ustawa z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie zawiera obecnie ani nie zawierała wcześniej przepisu, który pozwalałby ubezpieczonemu żądać wyłączenia wybranych okresów, już raz zaliczonych do stażu emerytalnego w celu uzyskania emerytury mundurowej, by teraz tych samych okresów „użyć” ponownie w celu uzyskania emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Podkreślić przy tym wypada, że przepis art. 95 ust. 1 i 2 cyt. ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. przewiduje, że w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez zainteresowanego. Oczywistym jest, iż przepis ten odnosi się do sytuacji, gdy ubezpieczony uprawniony jest już do co najmniej dwóch świadczeń, czyli kiedy spełnił on ustawowe warunki wymagane np. do nabycia prawa do emerytury wojskowej, a także dodatkowo spełnia warunki, jakie ustawa wymaga do nabycia prawa do emerytury z powszechnego systemu ubezpieczeniowego - z FUS. Dopiero w tej sytuacji - gdy uprawniony ma już ustalone prawo do dwóch świadczeń - powstaje po jego stronie uprawnienie do wyboru świadczenia korzystniejszego (art. 95 ust. 2 w/w ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych).

Reasumując, skoro wnioskodawca nie legitymuje się wymaganym stażem, co najmniej 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, to nie spełnia jednej z przesłanek wymaganych dla nabycia prawa do emerytury w oparciu o art. 27 czy art. 28 ustawy z dnia 17 grudnia o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Mając na względzie przedstawione wyżej okoliczności, Sąd drugiej instancji uznał apelację za bezzasadną i na mocy art. 385 k.p.c. orzekł, jak w punkcie 1 wyroku.

Jednocześnie jednak trzeba zauważyć, iż w treści odwołania ubezpieczony zawarł wniosek o zwrot niesłusznie pobranych składek z wynagrodzenia.

Według normy art. 89 § 1 cyt. ustawy z dnia 14 grudnia 1982r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) oraz przepisu § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10 z 25 lutego 1983r., poz. 49), postępowanie w sprawie świadczeń wszczęło się na podstawie wniosku, chyba, że przepis szczególny stanowił inaczej.

Wynikająca zaś z dyspozycji § 34 cyt. rozporządzenia reguła wskazywała na to, że postępowanie przed organami ubezpieczenia społecznego kończyło się wydaniem decyzji, która rozstrzygała sprawę w administracyjnym toku instancji, stanowiąc zarazem przesłankę dopuszczalności postępowania spornego.

Mając zatem na uwadze, że w postępowaniu przed organami rentowymi miały (na mocy art. 95 cyt. ustawy o z.e.p. oraz art. 180 k.p.a.) i nadal mają (na podstawie art. 124 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) posiłkowe zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, przy uwzględnieniu art. 104 k.p.a. należy przyjąć, że decyzją administracyjną jest jednostronna czynność posiadająca odpowiednią formę prawną i określająca konsekwencje stosowanej normy prawnej w odniesieniu do konkretnie oznaczonego adresata w sprawie indywidualnej.

Tak więc istotnym elementem decyzji, jako przejawu woli organu administracyjnego, jest stanowcze rozstrzygnięcie sprawy objętej wnioskiem wszczynającym postępowanie.

Trzeba przy tym wskazać, że przed sądem wnioskodawca może żądać jedynie korekty stanowiska zajętego uprzednio przez organ rentowy i wykazywać swoją rację, odnosząc się do przedmiotu sporu objętego zaskarżoną decyzją, natomiast nie może żądać czegoś, o czym organ rentowy nie decydował.

Zatem, skoro ubezpieczony w treści odwołania wystąpił z samodzielnym żądaniem (wnioskiem o zwrot składek), to Sąd drugiej instancji, na mocy art. art. 477¹⁰ § 2 k.p.c., w punkcie 2 orzeczenia przekazał go do rozpoznania organowi rentowemu.

/-/SSA G.Pietrzyk-Cyrbus /-/SSA M.Procek /-/SSA A.Kolonko

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JR